

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
ADMINISTRAȚIA NAȚIONALĂ A PENITENCIARELOR**

**SONDAJ DE OPINIE
LA NIVELUL
INSTITUȚIILOR DE PRESĂ**

RAPORT DE CERCETARE

Aceasta cercetare îndeplinește
Activitatea 2.1 a Obiectivului 1 din Planul de Acțiune aferent
Strategiei de Comunicare și Imagine a ANP

Administrația Națională a Penitenciarelor
Str. Maria Ghiculeasa nr. 47
București, România

Telefon 021/ 242.90.09
Fax 021/ 242.60.78
www.anp-just.ro

SUMAR

1. Notă metodologică – pag. 3

2. Observații preliminare – pag. 3

3. Percepția asupra eficienței mecanismelor instituționale de comunicare – pag. 4

a) Aprecierea gradului de deschidere a sistemului penitenciar

b) Aprecierea gradului de transparență a sistemului penitenciar

c) Percepția asupra stadiului colaborării cu structurile responsabile cu comunicarea

4. Aprecieri asupra conținutului materialelor de presă cu privire la sistemul penitenciar – pag. 10

5. Sugestii pentru îmbunătățirea colaborării – pag. 11

6. Concluzii și recomandări – pag. 12

1. Notă metodologică

- Cercetarea de teren a fost realizată de către purtătorii de cuvânt ai unităților subordonate Administrației Naționale a Penitenciarelor.
- **OBIECTIV:** măsurarea modului în care mass-media percepe gradul de transparență și deschidere a sistemului penitenciar față de mass-media, evaluarea mecanismelor instituționale care reglează relația cu mass-media.
- Perioada de intervievare: 21 septembrie – 10 octombrie 2006.
- Chestionarele au fost completate de reprezentanții a 262 instituții mass-media (scrisă și audio-vizuală), din care 57 centrale (21,4% din total) și 205 locale (78,6% din total).
- Instrumentul de intervievare: chestionar standard elaborat de Compartimentul de Presă al ANP

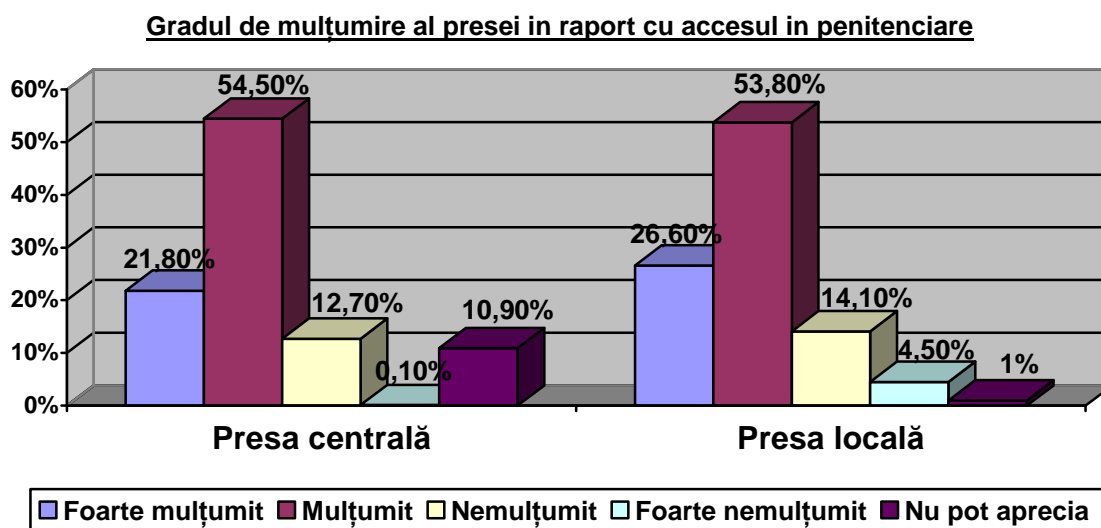
2. Observații preliminare

- Acest sondaj a fost prevăzut în *Strategia de Comunicare și Imagine a Administrației Naționale a Penitenciarelor*, și reprezintă Activitatea 2.1 a Obiectivului 1 din Planul de Acțiune aferent strategiei. Strategia a fost aprobată prin Decizia nr. 500 a directorului general ANP din 21.07.2006.
- Strategia de Comunicare și Imagine a Administrației Naționale a Penitenciarelor este subordonată principiilor de politică generale ale ANP, care indică faptul că efortul prioritar al sistemului penitenciar este de natură socială. Unul din aceste principii este cel al transparenței și deschiderii către societate în general, și către mass-media în particular. Pentru a putea îmbunătăți raporturile între sistemul penitenciar și instituțiile media, am considerat necesar să aflăm părerea acestora cu privire la diferitele probleme de transparență, comunicare și deschidere cu care reprezentanții presei s-au confruntat sau se confruntă în relația cu sistemul penitenciar.
- Vedem mass-media ca partener în popularizarea misiunii și problemelor sistemului penitenciar, în supunerea acțiunilor noastre exercițiului critic al societății și în campania continuă de conștientizare a importanței sociale a eforturilor sistemului penitenciar la nivelul comunităților.
- În plan practic, urmărim îmbunătățirea colaborării noastre prin identificarea și modificarea mecanismele instituționale de comunicare deficitare și a mentalităților învechite.

3. Percepția asupra eficienței mecanismelor instituționale de comunicare

a) Aprecierea gradului de deschidere a sistemului penitenciar

În mod evident, unul din indicatorii de bază de măsurare a gradului de deschidere a sistemului penitenciar în raport cu instituțiile media îl reprezintă posibilitățile de acces al reprezentanților acestora în penitenciare. La întrebarea “Cât de mulțumit sunteți în ceea ce privește modalitatea de acces a reprezentanților instituțiilor media în penitenciar?”, respondenții au declarat că sunt mulțumiți și foarte mulțumiți în procent de circa 80%, Nemulțumiți și foarte nemulțumiți sunt 12,8% dintre reprezentanții presei centrale, și 18,6% dintre reprezentanții presei locale.

Respondenții care s-au declarat nemulțumiți sau foarte nemulțumiți de modalitatea de acces în penitenciar au argumentat răspunsul, în general, prin „accesul greu la anumite informații”, „burocratizarea excesivă a procedurilor de acces în penitenciar” sau „restricțiile nefondate cu privire la folosirea telefoanelor mobile în unitate”. În ansamblu, însă, este de apreciat disponibilitatea formală a sistemului penitenciar de a permite accesul mass-media în penitenciare în vederea realizării materialelor de presă.

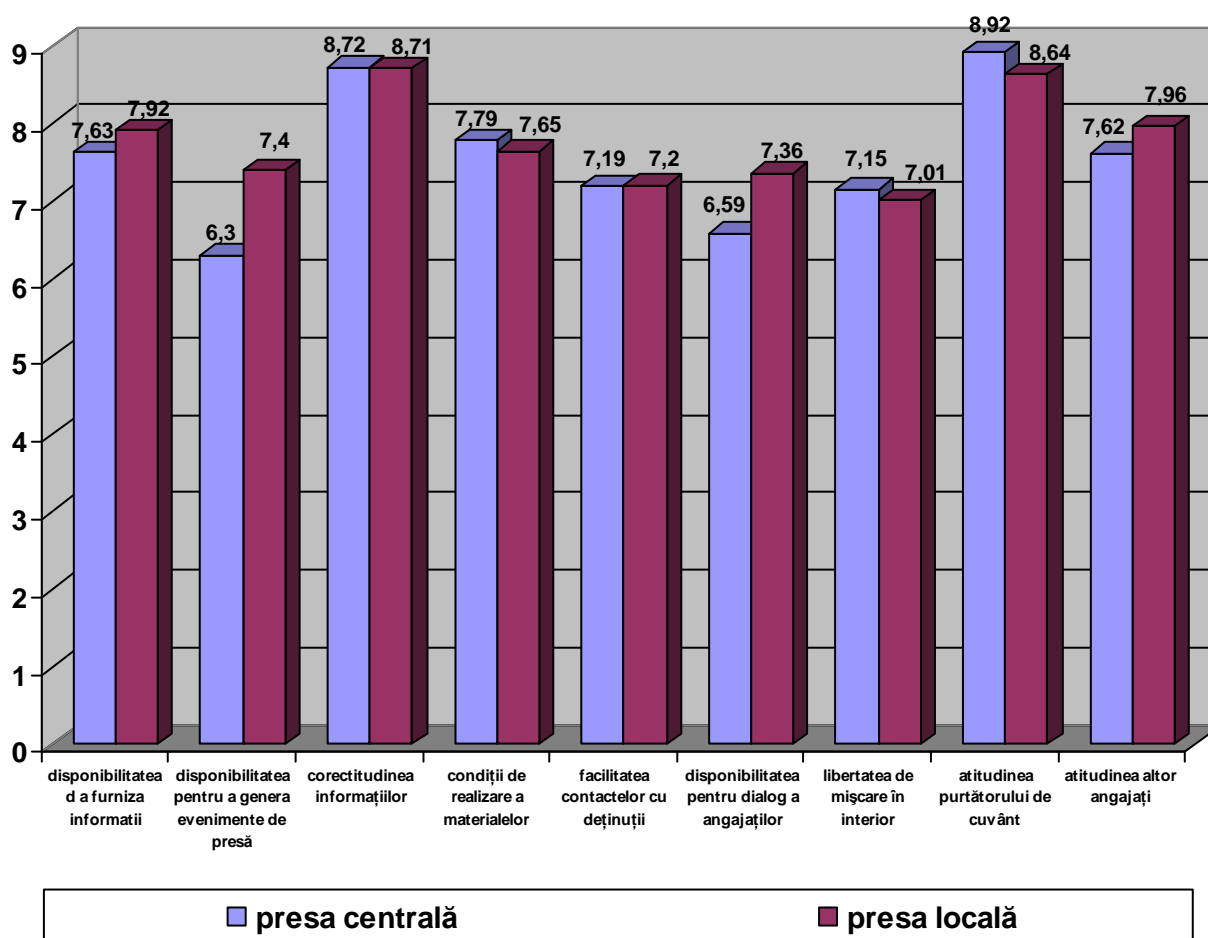
Faptul că reprezentanții mass-media de la nivel local sunt mai nemulțumiți de modalitățile de acces în penitenciar decât cei de la nivel central, subliniază necesitatea de a continua procesul de descentralizare a activităților de relații publice prin transferarea responsabilităților de la nivelul compartimentului de presă ANP către purtătorii de cuvânt de la nivelul unităților. În aceeași măsură, conducerile penitenciarelor trebuie să conștientizeze importanța relațiilor cu mass-media și dreptul firesc al reprezentanților acestora de a avea acces în penitenciare și de a informa publicul cu privire la activitatea sistemului și la modul și eficiența cu care sunt folosiți banii contribuabililor, chiar dacă aceasta presupune, de multe ori, reliefarea unor aspecte negative.

În aceeași măsură, persoanele responsabile cu comunicarea trebuie să explice mai bine reprezentanților presei anumite restricții necesare din motive de securitate a persoanelor și sistemului sau drepturi ale persoanelor private de libertate, compatibile cu legislația internă și internațională (de ex.: restricțiile cu privire la accesul cu telefoane în penitenciare).

Dincolo, însă, aprecierea modalităților de acces în penitenciare, respondenții au fost rugați să noteze, pe o scală de la 1 la 10, diferite aspecte concrete care pot oferi o imagine mai exactă a deschiderii sistemului penitenciar față de instituțiile media. Astfel, a fost măsurată percepția reprezentanților presei cu privire la:

- ✓ Disponibilitatea de a furniza informațiile solicitate
- ✓ Disponibilitatea de a genera evenimente de presă
- ✓ Corectitudinea informațiilor oferite
- ✓ Condițiile generale de realizare a materialelor de presă oferite de penitenciare
- ✓ Facilitatea contactelor cu persoanele private de libertate
- ✓ Disponibilitatea angajaților de a dialoga cu presa
- ✓ Libertatea de mișcare în interiorul penitenciarelor
- ✓ Atitudinea manifestată de către purtătorul de cuvânt
- ✓ Atitudinea manifestată de alți angajați

Notele acordate de reprezentanții presei pentru diferite aspecte ce privesc colaborarea presei cu sistemul penitenciar

În ansamblu, reprezentanții presei centrale s-au dovedit a fi mai critici și mai nemulțumiți în legătura cu deschiderea sistemului penitenciar, față de reprezentanții presei locale, media notelor fiind 7,54, respectiv 7,76. Dincolo, însă, de aspectul comparativ, mediile notelor indică un grad mulțumitor de satisfacție al reprezentanților presei față de disponibilitatea generală a sistemului penitenciar pentru deschidere către instituțiile mass-media.

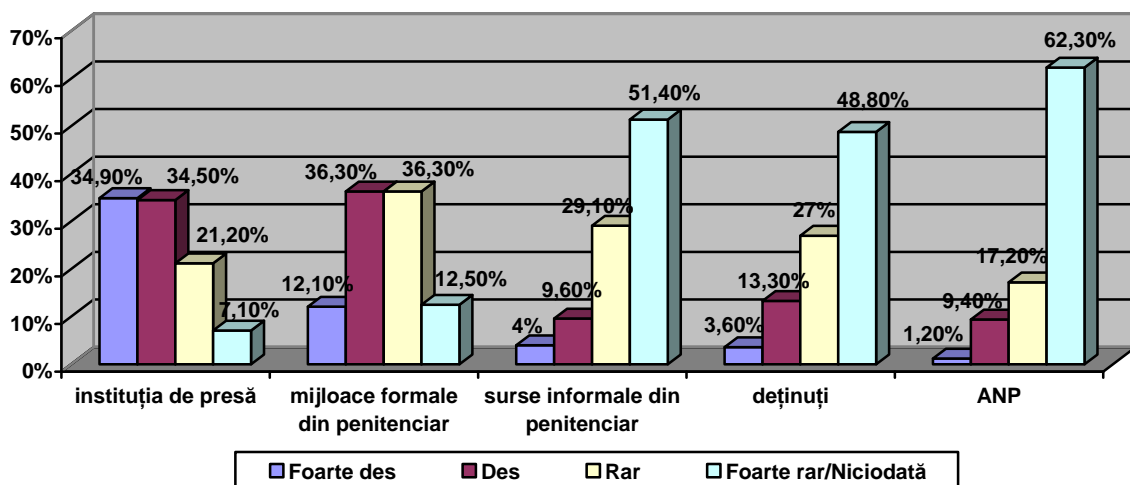
Reprezentanții presei centrale au fost mai exigenți decât cei ai mass-media locale (6,3 față de 7,4) în aprecierea disponibilității penitenciarelor pentru a genera evenimente de presă și disponibilitatea angajaților pentru dialog (6,59 față de 7,36). În rest, celelalte aspecte au avut parte de aprecieri similare.

Îmbucurător e faptul că atât în ceea ce privește corectitudinea informațiilor puse la dispoziția mass-media (8,72 / 8,71), cât și în ceea ce privește atitudinea purtătorilor de cuvânt, mediile sunt foarte mari în raport cu celelalte aspecte, respectiv (8,92 / 8,64). De altfel, cea mai mare notă dintre toate aspectele menționate o primește purtătorul de cuvânt al Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Problematică rămân aspectele referitoare la disponibilitatea sistemului penitenciar de a genera evenimentele de presă și disponibilitatea angajaților pentru dialog. În primul caz, sistemul penitenciar trebuie să se concentreze asupra îmbunătățirii capacității de a fi sursă de informații (prin conferințe de presă, comunicate, etc.) și de a fi inițiator de dezbateri la nivel public (pe probleme de inițiativă legislativă, probleme umanitare, probleme de securitate și integrare a comunității), iar în cel de-al doilea caz trebuie făcute eforturi consistente și permanente, la nivel informal, de schimbare a mentalității și reflexelor angajaților sistemului penitenciar, care n-au internalizat, încă, datoriile cu caracter social ce revin din statutul de funcționar public.

De altfel, reprezentanții media susțin că materialele de presă sunt generate / propuse cel mai adesea chiar de instituția de presă (des și foarte des în proporție de 69,4%), și rar sau niciodată de către Administrația Națională a Penitenciarelor în proporție de 79,5%. Subiectele de presă mai sunt generate (la un nivel încă scăzut) de către penitenciare, prin mijloace formale (purtător de cuvânt, conferințe de presă, comunicate, etc.) în proporție de 48% (des și foarte des), și, într-un procent destul de ridicat, de surse informale din interiorul penitenciarului, altele decât purtătorul de cuvânt.

Frecvența cu care materialele de presă sunt propuse/generate de:

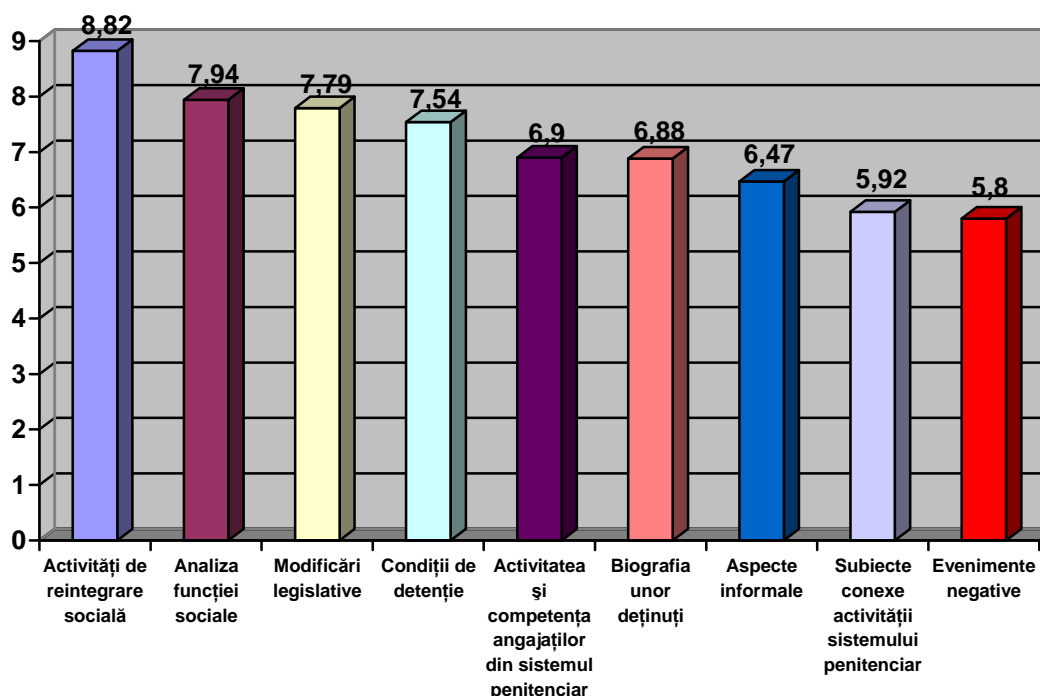

b) Aprecierea gradului de transparență a sistemului penitenciar

Respondenții au fost rugați să aprecieze pe o scală de la 1 la 10 gradul de transparență al sistemului penitenciar¹ în legătură cu următoarele subiecte de presă:

- ✓ *Condiții generale de detenție*
- ✓ *Aspecte informale ale vieții de detenție (autoagresiuni, tatuaje, etc.)*
- ✓ *Biografia unor persoane private de libertate*
- ✓ *Activități de reintegrare socială*
- ✓ *Analiza funcției sociale a sistemului penitenciar*
- ✓ *Evenimente negative*
- ✓ *Activitatea și competența angajaților din sistemul penitenciar*
- ✓ *Subiecte conexe activității sistemului penitenciar (privarea de libertate a VIP-urilor, cazuri de corupție la nivel înalt, lumea interlopă, etc.)*
- ✓ *Modificări legislative care reglementează activitatea sistemului penitenciar.*

Note acordate gradului de transparență cu privire la diferite subiecte de presă

Așa cum era și normal, activitățile de reintegrare socială ocupă primul loc între subiectele de presă în legătură cu care sistemul penitenciar își manifestă cel mai pregnant transparența, datorită caracterului eminent pozitiv al acestora. De altfel, în mod evident, transparența sistemului penitenciar scade progresiv, odată cu creșterea riscului de a fi reflectate în presă realități cu potențial mediatic negativ. De aceea:

- este îngrijorător că gradul de transparență depinde de voința subiectivă a angajaților, cel mai probabil cu funcții de conducere, care permit accesul la informație în mod discriminatoriu, în funcție de caracterul pozitiv sau negativ al realităților sistemului penitenciar;

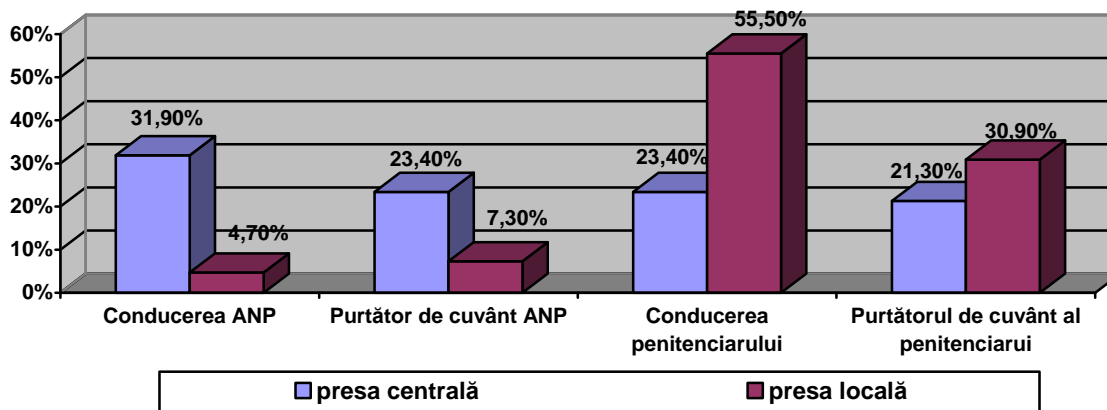
¹ Menționăm că, în ceea ce privește aprecierea transparenței în raport cu aspectele de mai sus, nu există diferențe majore între opinia penitenciarelor reprezentanților presei centrale și a celei locale.

- este îngrijorător că subiectul competenței angajaților a primit o notă mai mică de 7, ocupând locul 5 între subiectele față de care sistemul penitenciar își manifestă transparența;
- este îngrijorător că se manifestă teamă în a permite contactul presei cu persoanele private de libertate și de a mediatiza modul în care aceștia percep problemele cu care se confruntă;
- este îngrijorător că în cazul evenimentelor negative, care oricum sunt parte a realității penitenciare, se manifestă cel mai pregnant tendința de ascundere a adevărului.

c) Percepția asupra stadiului colaborării cu structurile responsabile cu comunicarea

Pentru a identifica gradul în care structurile responsabile cu comunicarea din cadrul sistemului penitenciar își îndeplinesc funcția, am solicitat respondenților să precizeze categoriile de personal la care apelează pentru realizarea materialelor de presă. Sunt îngrijorătoare procentele obținute de purtătorii de cuvânt (doar 23,4% din reprezentanții presei centrale apelează la purtătorul de cuvânt al ANP și 30,9% din reprezentanții presei locale apelează la purtătorii de cuvânt ai penitenciarelor). Se păstrează tendința reprezentanților presei de a contacta directorii de penitenciare (55,5% din presa locală și 23,4% din presa centrală) sau conducerea ANP (31,9% din presa centrală), care sunt văzute drept surse de informații mai credibile și mai informate. De asemenea, colaborarea dintre reprezentanții presei centrale și purtătorii de cuvânt de la nivel local se păstrează la un nivel redus (21,3%).

La cine apelează în general reprezentanții presei pentru realizarea unui material de presă

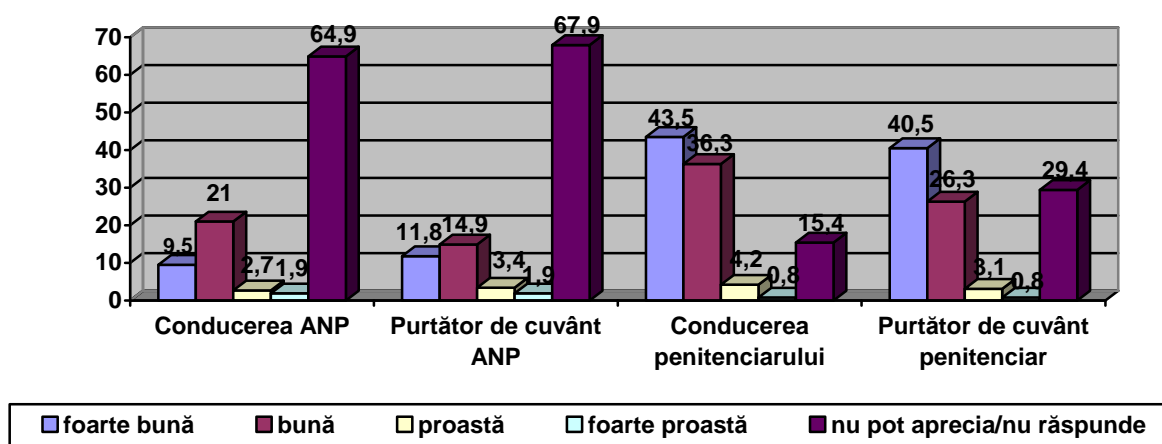

Având în vedere aceste rezultate, și dorința noastră de a transforma purtătorii de cuvânt în principalii colaboratori ai reprezentanților instituțiilor de presă, sunt necesare:

- întărirea rolului purtătorului de cuvânt prin responsabilizarea și profesionalizarea acestuia;
- continuarea procesului de descentralizare în procesul de comunicare și informarea jurnaliștilor din presa centrală cu privire la identitatea și modalitățile de contact ale purtătorilor de cuvânt de la nivelul unităților.

În ceea ce privește, însă, calitatea colaborării, reprezentanții mass-media sunt în general mulțumiți, apreciind că aceasta este în general bună și foarte bună atât cu conducerile, cât și cu purtătorii de cuvânt ai ANP și ai penitenciarelor. În cazul conducerii și purtătorului de cuvânt ANP, se poate observa un procent foarte ridicat de reprezentanți mass-media care nu au putut aprecia calitatea colaborării, însă aceste procente sunt firești în măsura în care eșantionul a cuprins aproape 80% reprezentanți ai presei locale.

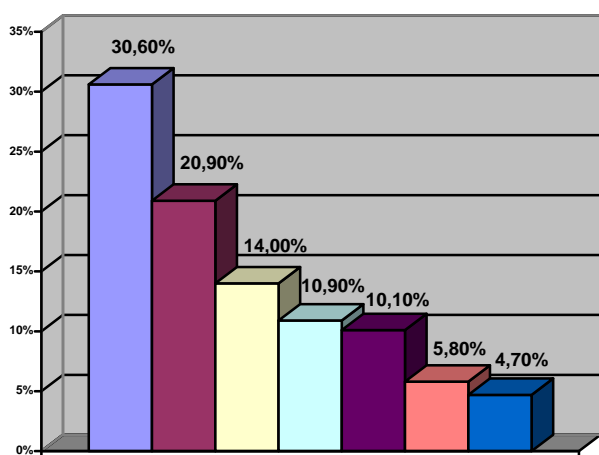
Calitatea colaborării cu sistemul penitenciar

4. Aprecieri asupra conținutului materialelor de presă cu privire la sistemul penitenciar

Pentru a putea evalua interesul presei cu privire la subiectele care apar sau ar trebui să apară cel mai frecvent în materialele de presă, am rugat respondenții la chestionar să ierarhizeze subiectele care apar cel mai frecvent în materialele de presă pe care le elaborează la ora actuală, și să indice subiectele pe care aceștia ar dori să le abordeze în viitorul apropiat (răspunsuri multiple). Observăm că, deși, activitățile de reintegrare socială ocupă la ora actuală primul loc în frecvența subiectelor de presă abordate de reprezentanții mass-media, există un interes crescând pentru reflectarea condițiilor de detenție și a vieții cotidiene a persoanelor private de libertate. Activitățile de reintegrare socială rămân totuși în topul preferințelor respondenților, spre deosebire de subiectul funcției sociale a sistemului penitenciar, care este și rămâne și în intenție, unul dintre cele mai neatractive subiecte abordate de jurnaliști.

Subiectele aflate în atenția reprezentanților presei în viitorul apropiat (procente cumulate)

■ condiții de detenție/viața cotidiană în penitenciare
■ activități de reintegrare socială
■ interviuri biografice
■ evenimente negative
■ subiecte conexe (VIP-uri, cazuri de corupție, lumea interlopă)
■ modificări legislative
■ funcția socială/probațiune

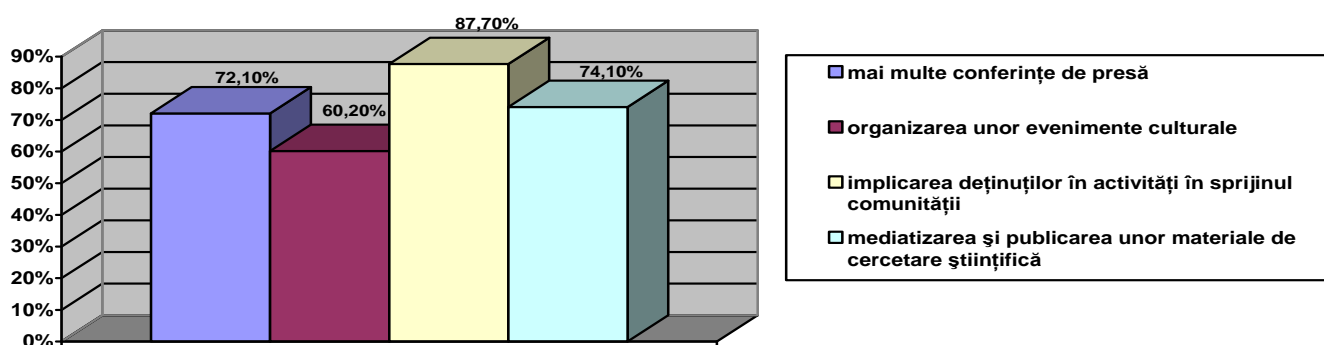
Rangul ocupat de diferitele aspecte abordate în presă despre sistemul penitenciar	Media locurilor (între 1 și 9)
1. Activități de reintegrare socială	3.06
2. Condiții generale de detenție	3.25
3. Aspecte informale ale vieții de detenție	3.27
4. Biografia unor persoane private de libertate	3.55
5. Evenimente negative	3.82
6. Subiecte conexe activității sistemului penitenciar (privarea de libertate a VIP-urilor, cazuri de corupție la nivel înalt, lumea interlopă)	4.39
7. Funcția socială a sistemului penitenciar	4.39
8. Activitatea și competența angajaților din sistemul penitenciar	4.91
9. Modificări legislative	5.42

Având în vedere opiniile reprezentanților media, sistemul penitenciar trebuie să continue mediatizarea intensivă a activităților de reintegrare socială, să încurajeze prezența jurnaliștilor în unități pentru prezentarea vieții din penitenciare, și să demareze o campanie de conștientizare la nivel social în legătură cu importanța problemelor (economice, sociale, de securitate și integrare a comunităților) pe care încearcă să le rezolve sistemul penitenciar, și de rezolvarea cărora ar trebui să fie interesată, dar și responsabilă, și societatea în ansamblul ei.

5. Sugestii pentru îmbunătățirea colaborării

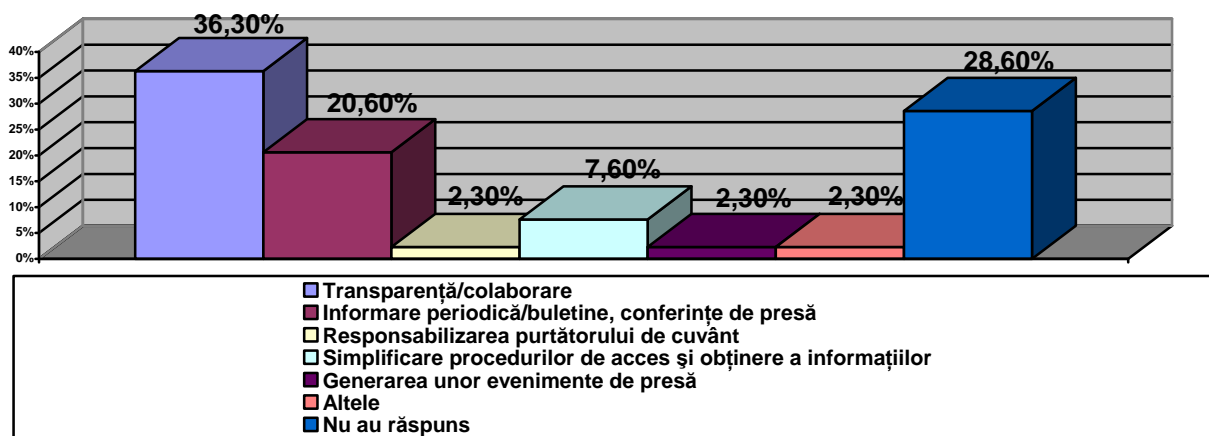
Respondenților li s-a solicitat să aprecieze ce inițiative mediatice ar trebui să promoveze sistemul penitenciar românesc, în vederea creșterii transparenței și a informării publicului cu privire la misiunea și problemele sistemului penitenciar. Reprezentanții presei au avut posibilitatea unui răspuns multiplu, iar, cumulate, procentele se prezintă astfel: 87,7% au menționat implicarea persoanelor private de libertate în activități în sprijinul comunității, 74,1% consideră că ar fi în avantajul penitenciarelor mediatizarea și publicarea mai multor studii, statistic, diagnoze, etc., 72,1% și-ar dori ca penitenciarele să organizeze mai multe conferințe de presă, iar 60,2% dintre cei intervievați au precizat că ar fi necesară organizarea mai multor evenimente culturale în care să fie implicate persoane private de libertate.

Necesitatea inițiativelor mediatice, în aprecierea reprezentanților presei (procente cumulate)

Fiind rugați să ofere sugestii pentru îmbunătățirea relației dintre presă și sistemul penitenciar, cele mai multe răspunsuri ale respondenților s-au referit la aprecieri generale ce țin de „mai multă transparență”, „colaborare”, „deschidere” (36,6%). 20,6% din reprezentanții presei oferă sugestii ce țin de îmbunătățirea condițiilor de informare a presei (conferințe de presă, buletine de presă, periodice), iar 7,6% simt nevoia simplificării accesului în penitenciare și a procedurii de obținere a informațiilor. Aproape 30% dintre respondenți nu și-au exprimat sugestiile.

Sugestiile reprezentanților presei pentru îmbunătățirea relațiilor cu sistemul penitenciar

6. Concluzii și recomandări

Aspecte pozitive:

- disponibilitatea formală a sistemului penitenciar de a permite accesul mass-media în penitenciare în vederea realizării materialelor de presă.
- gradul mulțumitor de satisfacție al reprezentanților presei față de disponibilitatea generală a sistemului penitenciar pentru deschidere către instituțiile mass-media.
- atitudinea apreciată în general pozitiv a purtătorilor de cuvânt din sistemul penitenciar, cu o mențiune specială pentru purtătorul de cuvânt al Administrației Naționale a Penitenciarelor.
- calitatea în general bună a colaborării cu sistemul penitenciar, așa cum este ea percepută de reprezentanții instituțiilor de presă.

Aspecte negative:

- capacitatea redusă a sistemului penitenciar de a genera evenimente de presă.
- disponibilitatea redusă la dialog a angajaților sistemului penitenciar.
- gradul de transparență depinde de voința subiectivă a angajaților, cu funcții de conducere, care permit accesul la informație în mod discriminatoriu, în funcție de caracterul pozitiv sau negativ al realităților sistemului penitenciar.
- teamă de a permite contactul presei cu persoanele private de libertate și de a mediatiza modul în care aceștia percep probleme cu care se confruntă.
- lipsă de transparență și teama generală la nivelul sistemului penitenciar față de posibilitatea mediatizării evenimentelor negative.
- purtătorii de cuvânt încă nu au rol major în colaborarea dintre presă și sistem, fiind încă preferați directorii drept sursă de informații mai credibilă și mai avizată decât purtătorii de cuvânt.

Recomandări:

1. Continuarea procesului de descentralizare prin transferarea responsabilităților de la nivelul compartimentului de presă ANP către purtătorii de cuvânt de la nivelul unităților.
2. Trimiterea unui mesaj clar de la nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor către conducerile penitenciarelor în legătură cu importanța și obligativitatea deschiderii, transparenței și colaborării oneste cu instituțiile de presă.
3. Întărirea rolului purtătorului de cuvânt prin responsabilizare și profesionalizare (prevederea în organigramele penitenciarelor a funcției de purtător de cuvânt și formarea profesională a acestora).
4. Campanii de informare și conștientizare cu privire la funcția socială a sistemului penitenciar, la relevanța problematicii sistemului penitenciar pentru societate în ansamblul ei și la

riscurile de securitate și integrare a comunității în absența unei preocupări permanente a societății față de problematic penitenciară.

5. Eforturi consistente și permanente, la nivel informal, de schimbare a mentalității, reflexelor și atitudinii angajaților sistemului penitenciar față de presă.
6. Explicarea mai bună a necesității unor restricții privind accesul în penitenciar, generate de riscuri de securitate individuală și de sistem, compatibile cu legislația internă și internațională.
7. Îmbunătățirea capacității sistemului penitenciar de a fi, prin persoane autorizate, sursă de informații (conferințe de presă, comunicate, etc.) și de dezbateri la nivel public (pe probleme de inițiativă legislativă, probleme umanitare, probleme de securitate și integrare a comunității, etc.)
8. Mediatizarea intensivă a activităților de reintegrare socială și încurajarea prezenței jurnaliștilor în unități atât pentru prezentarea vieții din penitenciare, cât și pentru creșterea controlului și contribuției societății civile la activitatea sistemului penitenciar.
9. Implicarea persoanelor private de libertate în activități în sprijinul comunității, mediatizarea și publicarea mai multor studii, statistici, diagnoze, etc., organizarea mai multor evenimente culturale în care să fie implicate persoane private de libertate